

Маслова І.О.

Державний університет «Житомирська політехніка»
Науковий керівник: Грабчук О.В.,
кандидат наук з державного управління, доцент кафедри
права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир

ПОШИРЕНІ ПОМИЛКИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ. ЧИ МОЖНА УНИКНУТИ ПОКАРАННЯ ЧЕРЕЗ НЕДБАЛІСТЬ ПРАВООХОРОНЦІВ?

Кримінально процесуальне право є важливою галуззю у праві в цілому. Кримінальний процес встановлює та визначає порядок проведення слідчих та оперативно розшукових дій, тому правоохоронці мають бути добре ознайомленими з нормами Кримінально процесуального Кодексу [2].

У статті 2 Кримінального процесуального Кодексу визначається, що завданнями кримінального провадження є «захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура» [1]. Однак правоохоронці, яким надані повноваження здійснювати кримінальні процесуальні дії, допускають помилки під час їх виконання. Нерідко ці помилки призводять до виправдання особи. Як приклад, можна розглядати систематичні виправдувальні вирок Вищого антикорупційного суду. Відповідно до статті 87 Кримінального процесуального кодексу України, «докази отримані з порушенням прав і свобод людини є недопустимими і не беруться судом до уваги» [1]. Так, у разі порушенням слідчим проведення допиту особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального порушення, особа може звернутись до суду з приводу порушень його прав і свобод, і докази отримані під час допиту можуть бути визнані недопустимими.

Під помилкою правоохоронців слід розуміти дію чи бездіяльність уповноваженого суб'єкта під час здійснення кримінальних процесуальних дій, що в результаті призводить до порушення прав та законних інтересів учасників кримінального процесу [2]. Варто зазначити, що на виникнення даних помилок впливають деякі фактори:

1) наявні прогалини у законодавстві – норми Кримінального процесуального Кодексу України можуть суперечити одна одній або бути недостатньо чітко викладені, що призводить до того, що правоохоронець може діяти на власний розсуд. Це призводить до свавілля зі сторони правоохоронців, що тягне за собою порушення прав і законних інтересів учасників кримінального процесу, внаслідок чого зібрані докази визнаються недопустимими. Також це дає можливість особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, зловживати даними нормами за для уникнення відповідальності;

2) перенавантаження правоохоронців – з огляду на статистику 2019 року у Національній поліції було зареєстровано 335 тисяч кримінальних проваджень, з яких – 164 тисячі розкрито, тобто у слідчого, який працює у великому місті, приблизна завантаженість 300 кримінальних проваджень [3]. З цього можна зробити висновок, через велике перевантаження слідчого, правоохоронці можуть пропускати строки вчинення процесуальних дій, недосконало їх проводити та

не в повній мірі бути ознайомленими з тонкощами конкретного кримінального провадження;

3) недостатній рівень компетенції, знань та службових навичок – через брак кадрів до роботи залучають молодих спеціалістів без досвіду роботи та практичних знань;

4) недостатність фінансування та технічного забезпечення – відсутність необхідних засобів для проведення слідчих дій, досліджень тощо, а також застаріле обладнання, що не дає 100% точного і конкретного результату [4].

Дані причини породжують основні помилки під час проведення кримінальних процесуальних дій: допуск слідчого свавілля, неправильна кримінальна правова кваліфікація правопорушення, недопустимість доказів, недотримання строків слідчими, порушення вимог здійснення процесуальних дій, даний перелік не є вичерпним. Тому постає питання: чи може недбалість правоохоронця допомогти правопорушнику уникнути відповідальності?

Варто пам'ятати, що слідчі, прокурори, судді та інші учасники кримінального процесу несуть велику відповідальність. Однак помилки, які вони допустять під час своєї роботи, можуть призвести до того, що винуватець скористується ними та уникне покарання.

Отже, можемо стверджувати, що є багато факторів, які впливають на виникнення помилок слідчих та правоохоронців. Перелік цих помилок не є вичерпним. Внаслідок помилок та недбалості правоохоронців особа може уникнути покарання, зокрема через порушення її прав і законних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 12.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> (дата звернення: 30.09.2024)

2. Колода А.А. Причини допущення слідчим помилок у кримінальному провадженні. Нове українське право. 2022. Вип. 1. С. 202-207. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.1.31> (дата звернення: 30.09.2024)

3. Нацполіція: У мегаполісах у середньому один слідчий поліції розслідує 300 кримінальних проваджень. 24 травня 2019. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/nacpoliciya-u-megapolisah-u-serednomu-odin-slidchij-policiyi-rozsliduye-300-kriminalnih-provadzhen> (дата звернення: 30.09.2024)

4. Пікінер В.О. Помилки в застосуванні криміналістичних знань. Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки: збірник тез Податкового конгресу (м. Ірпінь, 12 грудня 2020 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С.85-91. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37319/1/ZbirnukPodatkovyi_kongres%20tesa%203.pdf#page=85 (дата звернення: 30.09.2024)